

MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUS
Osastopäällikkö Minna-Mari Kaila
Erityisasiantuntija Tiina Pullola
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO 14.1.2022
VN/12277/2021

SUOMEN LAMMASYHDISTYS RY
Toiminnanjohtaja Marjo Simpanen
Ahmoontie 26
03400 VIHTI

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, VN/12277/2021

Suomen Lammasyhdistys ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Lakiehdotukseen liittyen haluamme SLY:ssä tuoda esiin seuraavaa:

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Suomen Lammasyhdistys ry:ssä katsomme, että nyt lausuttavana oleva lakiluonnos on kokonaisuutena kotieläintuotannon kannalta tarkoituksenmukainen ja perusteltu. Eläimen itseisarvon kunnioittaminen ja hyvinvoinnin edistäminen ovat oleellisen tärkeitä tavoitteita.

Eläinten hyvinvointilaissa säädetään eläinten pidosta sekä eläimen omistajan vastuista ja velvollisuuksista. Laki vaikuttaa voimakkaasti kotimaiseen kotieläintuotantoon ja sen toteutumiseen tulevaisuudessa. Kotieläintuotannon kustannusten jatkuvasti noustessa olisi tärkeää, että tuleva laki edistäisi eläinten hyvinvointia heikentämättä suomalaisen kotieläintuotannon kilpailukykyä kilpailijamaihin nähden. Katsommekin, että sellaisten eläimistä saatavien elintarvikkeiden, joiden tuotannossa on käytetty meillä hyvinvointilaissa kiellettyjä menetelmiä, tuontiakaan ei tulisi sallia.

Tulkintojen yhtenäisyys ja kansalaisten tasapuolinen kohtelu ovat lain toimeenpanon peruseräitä. Olemme SLY:ssä huolestuneita lampurin oikeusturvan toteutumisesta. Yhtenäisten tulkintojen varmistamiseksi esitämme, että eläinten hyvinvointilakiin lisättäisiin vaatimus monijäsenen lautakunnan nimeämisestä Ruotsin mallin mukaan. Lautakunnassa käsiteltäisiin tuotantoeläinten hyvinvoinnin valvonnan tulkinnaissa ilmeneviä ristiriitaisuuksia ja annettaisiin näistä suosituksia tarkastusten laadun yhtenäistämiseksi. Esitämme lautakuntaa nimettäväksi Ruokaviraston yhteyteen ja sen jäseniksi valvontaviranomaisen, neuvonnan ja kotieläntuottajien edustajia. Lautakunnalla ei olisi viranomaisroolia eikä se tekisi itse valvontaa tai käsitelisi oikaisuja. Lautakunnan yhteinen kanta ohjaisi valvontaviranomaisia säädösten yhtenäisempään tulkintaan vahvemmin, koska lautakunnalle olisi lainsäädännössä asetettu rooli. Lautakunnan asema olisi selkeästi ohjausrooliin vahvempi kuin tällä hetkellä nimetyt eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat tai Ruokaviraston vetämät eri sektoreiden sidosryhmäkeskustelut. Menettelyllä helpotettaisiin vähitellen myös valvontaviranomaisten taakkaa, kun hallinto-oikeudelle menevät valitukset vähenisivät. Esitämme edelleen, että viralliselle

valvonnalle kehitettäisiin oma laatujärjestelmä, jolloin mm. hallintolain mukainen menettely ja eläimen omistajan oikeusturva sekä kansalaisten yhdenvertainen kohtelu toteutuisivat paremmin.

Toimivat ja saatavilla olevat tuotantoeläimille suunnatut eläinlääkäripalvelut vaikuttavat oleellisesti siihen, kuinka eläintenpitäjä kykenee huolehtimaan eläintensä terveydestä ja hyvinvoinnista sekä pystyy kehittämään tuotantoaan paremmin huomioimaan hyvinvointinäkökulmat. Haluammekin korostaa eläinlääkäripalveluiden saatavuuden turvaamista ml. kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina sekä tuotantoeläinten terveydenhuolto kaikkialla Suomessa kohtuullisin kustannuksin. Palveluiden saatavuus on olennainen osa vastuullista ja eettistä kotimaista kotieläintaloutta.

2. Lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

- 1§ lain tarkoitus
SLY:ssä kannatamme eläimen itseisarvon kunnioittamisen ja hyvinvoinnin edistämisen nostamista lain keskiöön. Nyt esitetty kirjaus on tarkoituksenmukainen ja noudattaa myös Lissabonin sopimuksen hengessä eläimen tunnustamista tuntevaksi olennoksi.

- 5§ määritelmät, kohta 9) pitopaikka
Mielestämme pysyvä ja tilapäinen pitopaikka tulisivat olla laissa selkeästi määriteltynä. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa ratkaistaan, onko kyseessä esim. ulkona jaloittelu vai ulkokasvatus. Myös kesälaitumien osalta pitopaikan määritelmän tulisi olla selkeä niiltä vaadittavien olosuhteiden takia. Lisäksi esim. kuljetustilanteessa pitopaikkamääritelmän olisi tärkeää olla olemassa. Valvonnassa tehtyjen tulkintojen kannalta asialla on merkitystä eläimen omistajan oikeusturvan toteutumiseksi. Esitämme pysyvän pitopaikan määritelmäksi pitopaikkaa, jossa eläin laidunkauden ulkopuolella viettää pääosan ajastaan.

Huomionarvoista on, että pitopaikkaa käytetään terminä myös eläinrekisterin hallinnollisesta pitopaikasta. Tämä saattaa johtaa tuottajilla sekaannukseen tulkinnoista.

2 luku Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

- 6§ lain yleiset periaatteet
Esitämme, että kieltoon eläinten hyvinvoinnin tarpeettomasta vaarantamisesta lisättäisiin myös luvaton eläintiloihin tunkeutuminen, joka tulisi määritellä eläinsuojelurikokseksi. Eläintiloihin ilman omistajan lupaa tunkeutuva saattaa aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vakavan vaarantumisen mm. aiheuttaen eläinten paniikinomaisen pakoreaktion ja pakkautumisen tai levittämällä tarttuvia taudinaiheuttajia eläintilaan.
- 7§ sairaan ja vahingoittuneen eläimen auttaminen
Katsomme, että tavallisen kansalaisen kyky arvioida sairaan tai vahingoittuneen eläimen tilaa tai lopetustarvetta on hyvinkin vaihteleva. Nyt ehdotettu pykäläkirjaus vaatisi jokaista kansalaista auttamaan mm. luonnonvaraista eläintä aina tilanteen niin vaatiessa. Kansalaisten valmiudet tähän voivat olla hyvin rajatut tai erilaiset. Näemme tässä kirjauksen ”*pyrittävä auttamaan*” olevan selvästi tarkoituksenmukaisemman.

3 luku Eläinten kohtelu

- 13§ Kielletty kohtelu

Eläinten kovakourainen käsittely ja kohtuuttoman kovassa kurissa pitäminen on ehdottomasti kiellettävä. On kuitenkin syytä huomioida sellaiset arjen tilanteet, joissa esim. lammaslaumasta tulee erottaa lammas tai karitsoita, jolloin nappaaminen varovasti kiinni jalasta, päästä tai sarvista tulee voida olla mukana eläinten käsittelyn sallitussa keinovalikoimassa. Kyseessä ei tällöin ole ”raahaaminen” päästä tai raajasta, vaan eläimen pysäyttäminen, jolloin se saadaan kiinni ja eroteltua omaan ryhmäänsä. Lampaita käsitellään yleisesti ”istuvassa asennossa” mm. kerittäessä tai sorkkia hoitaessa, ja se pitää ottaa huomioon käsittelystä säädettyä. Katsomme, että tämä on huomioitava myös pykälän perustelumuiotiossa.

- 16§ toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Kannattamme esitystä tarpeellisten kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä vaadittavasta kivunlievityksestä. Asetuksiin tulevista yksityiskohdista, kuten millainen osaamisvaatimus vaaditaan tekijältä ja millainen on kivunlievityksen taso, tulisi valmistella yhteistyössä tuottajasektorin kanssa.

4 luku Eläinten hoito

- 20§ hoidon yleiset vaatimukset

Pykälä on periaatteeltaan tarkoituksenmukainen, mutta antaa nykymuodossaan liian laajan tulkinnanvaraisuuden käytännön valvonnassa valvojan subjektiivisille tulkinnoille. Valvontaviranomaisten tulkinnoissa eläimen riittävästä puhtaudesta tai siitä, aiheuttaako likaisuus tarkastushetkellä eläimelle sen hyvinvoinnin vaarantumista, on ollut valtavia eroja eri valvojien välillä. Tämä on asettanut eläintenpitäjät eriarvoiseen asemaan. Vastaavia tilanteita on lampaiden kohdalla ollut myös esim. kuntoluokituksessa sekä villan kunnan arvioinnissa.

Tähän kohtaan toivomme täsmennystä pykälän perusteluosioon: mitä säädöksessä tarkoitetaan likaisuudella. Erilaiset pito-olosuhteet ja erityisesti niiden normaalit vaihtelut (esim. säätilan muutoksesta johtuva lämpötilan ja kosteuden vaihtelu, kuivikkeiden saatavuus, päivittäisten hoitorutiinien aikataulutus) tulee olla lain perusteluissa, jotta tulkintaa voidaan yhtenäistää ja eläinten omistajia kohdella tasapuolisesti.

Esitämme tähän jo aiemmin mainittua lautakuntaa, jossa linjattaisiin yhteisistä tulkinnoista, kun niillä on yleistä merkitystä. Nykyinen malli hakea tulkintaa tehdyn valituksen jälkeen hallinto-oikeuden kautta on epätarkoituksenmukainen ja mitä suurimmassa määrin resurssija tuhlaava.

- 21§ ruokinta ja juotto

Riittävän nesteen ja ravinnon saannin varmistaminen on hyvän eläinhoidon perusvaatimus. Eri eläimillä, riippuen lajin tai yksilön fysiologisista tarpeista sekä eläimen iästä tai kasvatemuodosta, on kuitenkin erilaiset nesteen saannin tarpeet. Ne onkin tämän lakipykälän tekstissä suhteellisen hyvin huomioitu. Lisäksi laissa mainittavia poikkeustapauksia tulisi olla mm. lyhytaikainen päivittäinen ulkoilu ja jaloittelu, kuten lampaiden jaloittelualueet, eläinten kuljetus sekä normaaliin rutiiniin lukeutuvat eläinten hoitotoimenpiteet.

Myös pienet karitsat, jotka syntymän jälkeen imevät maidon emästään ja tyydyttävät näin nestetarpeensa, on syytä huomioida poikkeuksina tässä pykälässä ja myöhemmin lajikohtaisissa asetuksissa.

Toteamme lisäksi, että poikkeuksissa on syytä huomioida myös eläimen erottelun tarve ryhmästä esim. poikimista varten. Esimerkiksi uuhien karitsointikarsinoissa, jotka ovat siirrettävin aidoin tehtyjä väliaikaisia poikimakarsinoita, juomavesivaatimukseksi tulisi riittää 3 kertaa päivässä juotto, ei jatkuvan sulan veden saantia.

Katsomme, että nyt lakiluonnoksessa esitetty kirjaus on suhteellisen kattava ja tarkoituksenmukainen, kunhan nämä muutamat em. kohdat huomioidaan eri eläinryhmien ja -lajien erilaisista tarpeista ja eläintenpidon tilanteista.

- 31§ ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin.

Lyhytaikaiset eläinsuojan ulkopuoliset häiriötekijät esim. uuden vuoden ilotulitus, lentosotaharjoitus tai matalalla lentävä kuumailmapallo voivat aiheuttaa eläinten hyvinvoinnin vaarantumista. Näihin häiriötilanteisiin tuotantotilan vaikuttamismahdollisuudet ovat käytännössä vähäiset.

5 luku Eläinten pitopaikka

- 37 § Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset

Pykälän perustelutekstissä mm. on todettu: 3 momentissa säädettäisiin ryhmässä pidettävien eläinten pysyvän pitopaikan vaatimuksista. Sen mukaan ryhmässä pidettävän eläimen olisi voitava tarvittaessa väistää toista eläintä. Käytännössä tämä edellyttäisi riittävän tilan varaamista eläinten käyttöön ja mahdollisuutta tilan jakamiselle tai sopivien piiloutumispaikkojen järjestämiselle. Lepopaikalle asetettavat vaatimukset vaihtelisivat eläinlajeittain. Nisäkkäillä sopiva lepopaikka tarkoittaa yleensä kuivaa, pehmeää, vedotonta ja rauhallista paikkaa, jossa eläin saa levätä rauhassa.

Toteamme, että vaatimusta pehmeästä lepopaikasta ei ollut vuoden 2018 hallituksen esityksessä, vaan on nyt jostain syystä lisätty uuteen esitykseen.

Esitämme huolestamme em. vaatimuksista, jotka käytännössä ja erityisesti valvontatilanteessa voivat aiheuttaa tulkintaongelmia ja ristiriitaisuutta jo olemassa olevien pitomuotojen osalta. Lammasektorilla näitä olisivat mm. lampolarakennukset, joissa on ritilälattiat. Perusteluiden erityisvaatimus paikan pehmeystä ei ole käytännössä toteutettavissa näissä rakennuksissa lantajärjestelmän vuoksi. Määritelmä pehmeästä on ollut hyvin epätarkka, ja sen tulkinta mm. nykyisen ohjelmakauden eläinten hyvinvointikorvauksen valvonnoissa on aiheuttanut sen, että tulkintaongelman vuoksi se poistettiin uuden kauden toimenpide-ehdotuksista. Myös määritelmät lepopaikan kuivuudesta tai vedottomuudesta ovat varsin tulkinnanvaraisia.

Erityisesti perusteluiden vaatimus pohjan pehmeystä kaikille nisäkkäille on mielestämme yleistys, joka voi valvonnoissa aiheuttaa erilaisia tulkintoja ja vaarantaa tuottajan oikeusturvan. Näin ollen ehdotamme lain perusteluista poistettavaksi sanan ”*pehmeän*” ja esitämme, että eläinlajeikohtaiset pitopaikkavaatimukset määritellään tulevilla lajikohtaisissa asetuksissa.

- 38§ eläinten hoitoon ja tarkistamiseen tarvittavat tilat
Lampoloissa eläinten hoitoon ja eristämiseen käytetään yleensä siirrettävillä aitaelementeillä tehtäviä erilliskarsinoita, sillä laumaeläimen eristäminen muista eläimistä olisi eläimelle hyvin stressaavaa. Haluamme siis tähdentää, että eläimen hoitoon ja eristämiseen voidaan käyttää tarvittaessa samaa tilaa ja siirrettäviä elementtejä. Nyt kirjaus viittaisi siihen, että eläinsuojassa tulisi olla erilliset tilat sairaita eläimiä ja eristettäviä eläimiä varten.
- 48§ kilpailueläinlääkärin tehtävät ja pätevyys
Esityksen mukaan eläinkilpailujen kilpailueläinlääkärin rooli muuttuisi siten, että kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi toimia eläinsuojeluvalvonnan avustajana ja antaa tarvittaessa ohjeita ja suosituksia kilpailujärjestäjälle. Uudessa eläinkilpailujen valvontamallissa kilpailueläinlääkärillä ei esimerkiksi olisi valtuuksia eläimen poistamiseen kilpailusta, kilpailun keskeyttämiseen tai eläimen lopetukseen eläinsuojelullisista syistä.

Katsomme, että kilpailua valvovan eläinlääkärin rooli on tärkeä. Kilpailueläinlääkärillä tulisi jatkossakin olla velvollisuus ja valtuudet puuttua eläinten hyvinvointia haittaavaan toimintaan suoraan ja nopeasti. Esitämme, että nimetyllä kilpailueläinlääkärillä voisi olla viranomaisen rooli rajattuna ko. kilpailutapahtumaan, ellei kilpailun järjestäjällä ole omaa säännöstöä tai laatujärjestelmää, joilla varmistetaan kilpailueläinlääkärin vastuut ja velvollisuudet.

9 luku Eläinten lopetus

- 65§ eläinten teurastus
Kannatamme teurastettavan eläimen tainnuttamista aina ennen verenlaskua ja katsomme vaatimuksen selkeyttävän teurastukseen liittyvää vastuuta eläinten hyvinvoinnin varmistamisesta lopetuksen yhteydessä.

10 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

- 70-74§ maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, kunnaneläinlääkäri, terveystarkastaja, poliisi ja Tulli
Valvojalla tulisi olla lakiin kirjattu pätevyys- tai osaamisvaatimus. Esitämme valvojan pätevyysvaatimukseksi Suomessa laillistetun eläinlääkärin pätevyyttä. Ammattimaisesti eläimiä pitävältä edellytetään tuotantoeläinten osalta jo nykyisinkin pätevyyttä ja uuteen lakiin ehdotetaan sitä edelleen laajennettavaksi. On johdonmukaista, että myös valvojalta edellytetään osaamista. Valvojalle annetaan oikeus käyttää lakiesityksessä hänelle annettua valtaa ja vahvaa pakkokeinovalikoimaa tarkastustilanteessa, joten on täysin kohtuullista, että tämän vallan käyttö edellyttää myös riittävää osaamista ja ammattitaitoa eläinten hyvinvoinnin arvioimisesta. Valvojan ammattimaisuus ja asiantuntijuus varmistavat myös omistajan oikeusturvan ja eläimen hyvinvoinnin.
- 82§ asiantuntijan ja avustajan käyttäminen
Esitämme, että lakiin kirjattaisiin myös eläimen omistajalle oikeus avustajan käyttöön valvontatilanteessa. Vaikka avustajan käyttö on käytännössä ollut hallintomenettely puitteissa nytkin mahdollista, olisi tämän mahdollisuuden korostaminen eläinten hyvinvointilaissa kohtuullista omistajan oikeusturvan ja oikeuksien osalta. Valvontatilanteessa eläimen omistaja ei ole välttämättä lainkaan tietoinen prosessin

etenemisestä. Myös valvonnan kannalta olisi hyvä, että paikalle voitaisiin tarvittaessa kohtuullisessa ajassa kutsua omistajalle avustaja, joka voisi toimia tarvittaessa todistajana.

- 88§ eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus
Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen salassapitosäännöksistä huolimatta on nyt velvollisuutena erityisesti korostettu. Se laajenisi mm. terveydenhuollon henkilöstölle, seurakunnille, lomitukseen, keinosiementäjälle, ulosottoviranomaiseen jne. Katsomme, että ilmoitusvelvollisuuden valvontaviranomaiselle tulisi koskea myös tuotantoeläintilalle sähköä, vettä ja rehua toimittavaa yritystä tai tahoja siinä tapauksessa, jos näiden jakelu tai toimittaminen tilalle uhataan lopettaa esim. velkojen vuoksi, ja on aihetta epäillä, että eläinten hyvinvointi vaarantuu.
- 90§ virka-apu
Toteamme, että poliisin virka-avun velvollisuuden laajentaminen myös 82§ tarkoittamalle avustajalle on tarpeetonta. Avustajalla ei ole viranomaisvaltuuksia ja hän toimisi aina tarkastuksella yhdessä viranomaisen kanssa, eikä yksin. Virka-apupyynnön esittäminen tulee rajata vain viranomaisten välille.

12 luku Hallinnolliset pakkotoimet

- 92-104§ hallinnolliset pakkokeinot
Esitämme, että kiiretoimenpiteeseen ryhdyttäessä ja välillisen rahoituksen käyttämisen yhteydessä arvioitaisiin tuotantotilan jatkomahdollisuudet. Ellei näitä jatkomahdollisuuksia olisi, tulisi laatia suunnitelma siitä, miten tilan eläintuotanto ajetaan hallitusti alas. Hallittu tuotannon alasajo olisi paras ja inhimillisin vaihtoehto akuuteissa kriisitapauksissa, joiden taustalla saattaa olla tuottajan uupuminen, ikääntyminen tai muu elämänhallinnan kriisi. Myös kehoitus uutena työkaluna voisi olla tehokkaampi tässä ns. hallitun alasajon yhteydessä. Sitä mahdollisuutta voitaisiin korostaa selkeämmin myös lain perusteluissa.

98§ Eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen

Katsomme, että eläimen lopettaminen hallinnollisena pakkokeinona tulisi olla selkeämmin ja vahvemmin perusteltu. Nykylain aikana on tätä ns. kiireellisten toimien keinoa käytetty yhä useammin ja Ruokaviraston ohjeistuksella, kun eri laiminlyöntien kirjo esim. tuotantoeläintilalla on vaihdellut ja toistuvia tarkastuskäyntejä on jouduttu tekemään laiminlyöntien koskiessa eri asioita. Valvonnassa kokonaisuus on nähty hankalana ja aikaa vievänä, joten on ollut houkutus käyttää eläinten lopettamista ikään kuin lopullisena hoitona hankalille tapauksille. Tämä toimintamalli ei ole ollut eläinten hyvinvoinnin kannalta tarkoituksenmukainen. Pakkokeino on hyvin äärimmäinen ja sen käyttö tulisi olla selkeämmin rajattu. Eläimet joutuvat tässä ikään kuin maksumiehiksi, ja omistaja kokee toimenpiteen välittömänä rangaistuksena, johon ei voi enää vaikuttaa. Vasta jälkikäteen katsotaan, menikö oikein vai väärin. Näinhän ei saisi olla.

Lisäksi 83§:ssä tarkastusmenettelyistä asianosaisen kuulemista on esitetty rajattavaksi kiiretoimenpiteiden yhteydessä käsittämään vain tilanteet, joissa eläimen omistaja on viipymättä tavoitettavissa. Tämä korostaa entisestään omistajan heikkoa oikeusturvaa näissä tilanteissa.

Pykälän kirjaus ”*vakavaa vaaraa eläinten hyvinvoinnille*” aiheuttava laiminlyönti on arvoitettu samalle tasolle kuin ”*olennaista ja toistuvaa vaaraa*” aiheuttava tilanne. Näemme tämän hyvin ongelmallisena tuottajan oikeusturvan kannalta. Esitämme, että vain kirjaus

"vakava vaara eläinten hyvinvoinnille" jätetään lakiin, jolloin se selventää ja tarkentaa tilannetta. Sen sijaan *"olennainen ja toistuva vaara"* -peruste tulee poistaa. Näin äärimmäisen pakkokeinon käytölle löytyisi selkeä, vahva ja nimenomaan yksiselitteinen perustelu.

15 luku Erinäiset säännökset

- 114§ perittävät maksut
Esitämme, että vasta toisesta samaan asiaan liittyvästä uusintatarkastuskäynnistä tulisi maksullinen. Katsomme, että eläimen omistajalla tulee olla mahdollisuus korjata ensin tilanne ilman maksullista tarkastusta. Jos useita uusintatarkastuksia joudutaan tekemään, tulisi vasta jälkimmäisten tarkastusten olla maksullisia. Maksun edellytyksenä tulisi näin ollen olla se, että eläimen omistaja on laiminlyönyt viranomaisen antamia määräyksiä.

Marjo Simpanen
Toiminnanjohtaja
Suomen Lammasyhdistys ry

Janne Jokela
Puheenjohtaja
Suomen Lammasyhdistys ry